

Sorsközösségben*

Százhatvan évvel az első magyar polgári forradalom kitörése és hat nappal a polgárok mai akaratát tükröző, ügödöntő szociális népszavazás után, nagy tisztelettel üdvözlöm Önöket.

1848/49 eseménytörténetét az itt jelen lévők bizonyára jól ismerik, mégsem haszontalan évről évre emlékeznünk hőseinkre, megmerítkeznünk a nemzeti összetartozás fészekmelegében. Ha nem így tennénk, mint méltatlan utódok megérdemelnénk, hogy eltűnjünk a história süllyesztőjében.

Március idusa számomra azt jelenti, hogy azon a napon a magyar és a világszabadság ügye összekapcsolódott: az Európán végigvonuló forradalmi hullám legjelentősebb momentumaként, Magyarország és Erdély tartotta legtovább magát: a zsarnokság elleni felkelés szabadságharcra fejlődött, amelyet másfél év múltán csak a cári önkény segítségével tudott Bécs levérni. Nem véletlenül kísért a kontinens népeinek rokonszenve a nálunk zajló eseményeket, nem véletlenül állt mellé a hazai nemzetiségek jelentékeny hányada – gondoljunk csak Petőfi szlovák édesanyja, szerb édesapja melletti magyar hazaszeretetére, vértanú tábornokaink osztrák, német, horvát, szerb, örmény származására, cigány és zsidó közkatonáinkra –, lengyelek, olaszok, angolok s más nemzetek fiai is harcoltak a magyar oldalon: megéreztek, hogy a mi szabadságunk az ő szabadságuk záloga is.

1849. március 30-án Egerben Kossuth megbízta Görgey Artúrt a főparancsnoksággal. Kezdetét vette szabadságharcunk legfényesebb korszaka, a tavaszi hadjárat. Az itt támadó négy magyar hadosztály, mintegy negyvenkétezer emberből és száznegyven ágyúból állt. A Gáspár tábornok vezette VII. hadtest április 2-án Hatvannál megverte Schlick hadtestét. Ez idő alatt az I. hadtest, Klapka ezredes irányítása alatt, valamint az Aulich és Damjanich vezette II. és III. hadtest Jászberénybe vonult. Április 4-én Tápióbicskén, 6-án Isaszegen arattak csapataink fényes győzelmet. 7-én Gödöllőn Kossuth Lajos, Magyarország kormányzója előtt defilírozhattak – díszmenetben vonulhattak fel – a Palotakert-

ben, aki az erkélyen állva, Damjanichék előtt ezekkel a szavakkal vette le kalapját: „*Ilyen zászlóalj méltó arra, hogy kalapot emeljek előtte*”, mire a katonák hangos éljenzésben törtek ki.

Az itt megszületett új haditerv szerint Aulich hadtestével tüntető hadmozdulatokat végzett Pest körül, míg a másik három egység Komárom felmentésére sietett. Április 10-én Vácnál, 19-én Nagy-Sarlónál (ma Nagysalló, Szlovákia) született újabb győzelem, majd 22-én az I. hadtest bevonult a körülzárt Komáromba. A vár felmentésével, a komáromi harcok után a főserég megoldotta feladatának nagyobb részét: Buda őrségén kívül kiszorította az ellenséges hadakat az országból.

Kistarcsa büszke lehet arra, történelme dicső lapjai között tarthatja számon, hogy az isaszegi csata idején itt fejlődött fel az Aulich Lajos vezette magyar csapattest. Isaszeg pedig máig ápolja a tavaszi hadjárat legdicsőbb ütközetének emlékét: évente több száz korhű viseletbe öltözött huszár és más fegyvernemhez tartozó hagyományörző felnőtt és ifjú játssza újra a felejtethetlen csatát, az 1901-ben emelt emlékmű tövében, a Szobor-hegy oldalában. Görgey, Damjanich, Aulich és Klapka személyére, március tizenötödike, április hatodika, a roham, a csata fogalmára utcáink nevei figyelmeztetnek. A Királyerdőben nyugvó honvédeink és az ismeretlen lengyel kapitány sírját évente többször helybéliek és távoli földről érkezők keresik fel, s koszorúzzák meg – és ez így van jól: vitézségük felidézése erőt ad a jelen gondjainak leküzdésére, reményt a jövőre nézve.

A dicsőséges tavaszi hadjárat alapozta meg a függetlenségi nyilatkozatot: a Habsburg-ház trónfosztását, amelyet április 19-én fogadott el a debreceni országgyűlés, továbbá azt, hogy Görgey – tizenhét napos ostrom után –, május 21-én bevehette Buda várát.

Kistarcsa és Isaszeg is részben szlovák hagyományú település: a Grassalkovichok, a török kiűzése és a Rákóczi-szabadságharc leverése után, német és felvidéki tót földművesekkel telepítették újjá e falvakat. Bár ellentétes törekvések is hatottak e népre, számosan kö-

zülük a magyarsággal vállvetve harcoltak, pl. az isaszegi csatában. A szlovákok „hungarus-tudatát” magyar hazafiságát 48-as dalok és irodalmi alkotások sora bizonyítja. Egy néprajzi tanulmányban leltem föl egy korabeli népének következő versszakait:

„Už v Komarne na buben bijú,
Kommandanti kommandirujú,
Už na kone sedajú
Šabličky už brinkajú
A jejich honvédi vrade stavajú.

Už hlavný kommandant Klapka tam ide,
Za nim sa všetká armáda hybe,
Už Rákóci marš hrajú
K bojú sa ponáhlajú
Uherské zastavy hore zdvíhajú.”

Vagyis magyar nyersfordításban:

„Komáromban már verik a dobokat,
a parancsnokok kiadják a vezényszót,
Felülnek a lovakra,
Csengnek a kardok,
És honvédek már sorban állnak.

Már ott megy Klapka főparancsnok,
Mögötte az egész sereg mozgásba lendül,
Már a Rákóczi-indulót játsszák,
A harcba sietnek,
A magyar zászlót magasra emelik.”

Búcsúzóul pedig hadd idézzek Jan Chalupka (1791-1871) szlovák író, breznóbányai evangélikus lelkész Udri na zvon / Verd félre a harangot című verséből:

„Verd félre a harangot! Ég Buda!
Az ország pusztító tűzben áll!
Mily hír az, mely vészterhesen száll?
Az egész világ összeomlana?

Vörös hab tájtézik a hús Dunán,
Pozsonytól el Zemplénig lángol,
Bánat morajlana Tiszánkból?
Tán bús hírt zeng a tarajos hullám?

Tán tűz világít Tátránk csúcsán fenn?
A mennybolt bíborvörösben ég,
Lengyelhon felett dörren az ég,
Mi lesz velünk? Óh, haragvó Isten!

De nézd! ... egy hírhozó vágat felénk,
Mint a fénylő nyíl, gyorsan röppen.
Nyomába másik futár szökken,
Vágtájuktól felzúg a messzeség. (...)

Dicsőségről beszélnek mindenhol,
Ezt visszhangozza Tátránk orma,
Paraszt úr keblére borul ma,
S mindenki vidám nótákat dalol.

Dunánknak partjain beszélnek már,
Lehullt a nemzetéről rablánc,
És eljutott a hír Belgrádba,
Szabadságáért a rab síkra száll!

Széles e földön ágyúk zengenek,
Teret betölt harang zúgása,
S Budának büszke várfokán a
Nemzeti zászlók szélben lengenek.

Szlovák, német, román és a magyar
Egy nagy családban jó testvérek.
Ha mindig békében élnének!
Csak múlna el a rút idő s a baj!

Határon őrt a szláv áll vitézül,
Fegyverben a horvát s a dalmát,
A lengyel már feni kaszáját,
S a szlovák is a hont védni készül.

Fegyverben a haza, már harcra vár,
Megóvja bátran szabadságát,
Megunta utált szolgaságát,
Törhet rá elnyomó, törhet viszály!

S mind többen jönnek erős férfiak,
Kezükben éles pallos csillog,
Szemükben fényes szikra villog,
Még pokollal is szembeszállanak!”

Kedves kistarcsai Barátaim! Az északi szomszédságban tobzódó nacionalista, kisebbségellenes megnyilvánulások dacára, mi most, március tizenötödikén tegyünk hitet a fenti patrióta vers felidézésével a Duna-völgyben együtt élő népek testvérisége, sorsközössége mellett.

Isten áldja Önöket!

* Elhangzott ünnepi megemlékezésként Kistarcsán, 2008. március 15-én, a Civil-ház előtt.